

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวทางน้ำบนเส้นทาง แม่น้ำเจ้าพระยาระหว่างกรุงเทพมหานครถึงพระนครศรีอยุธยา

Tourists' Opinion on Waterway Tourism along the Chao Phraya River, Bangkok-Ayutthaya Route

ศรายุทธ ผลโพธิ์¹ อลิศรา มีนะกนิษฐ¹ เอี่ยมพร วิสมหมาย¹
และ เอกรินทร์ อนุกุลยุทธชน²

Sarayut Phonpho Alisara Menakanit* Uamporn Veesommai
and Eggarin Anukulyudhathon

Abstract

The objectives of this research were to study 1) the background information of tourists heading for waterway tourism along the Chao Phraya River specifically on Bangkok – Ayutthaya Route, 2) the attitudes and satisfaction of tourists towards services provided on board and tourist destinations, and 3) suggestions based on tourists' opinions. Data were obtained from the questionnaires provided for 325 native Thai tourists and 80 international tourists. The questionnaires were statistically analyzed in percentage and descriptively analyzed.

The result showed that both Thai and international tourists were 26-35 years of age in average. Their educational background was mostly at bachelor degree level. Their occupation was mainly business employees. Most of them obtained the information about waterway tourism from friends and they wanted to take vacation on this kind of trip again whenever possible. Regarding tourists' attitudes (very good, good, fair, and poor), the result showed that both Thai and international tourists shared the same attitudes at only two levels -- good and fair. Moreover, international tourists' suggestions were: 1) there should be more tourist guides to provide information and knowledge at each tourist site, 2) offering of tour program more than a day per week, and 3) the prices of fees and tickets should be at the same rate as Thai tourists. According to Thai tourists, they suggested that there should be recreational activities for everyone to join during the trip. They preferred traveling for relaxation to traveling for consumption of cultural knowledge. However, both Thai and international tourists thought that the route trip should be differently organized and always updated so that they could join the trip once again and learn something new.

Key words: waterway tourism, The Chao Phraya River, tourist survey

1 ภาควิชาพืชสวน คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900

Department of horticulture, Faculty of Agriculture, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand.

2 ภาควิชาการวางผังเมืองและสภาพแวดล้อม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Department of Urban and Environmental Planning, Faculty of Architecture, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand.

* Corresponding author, e-mail: alisaram@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการการท่องเที่ยวทางเรือโดยเรือด่วนเจ้าพระยาเส้นทางแม่น้ำเจ้าพระยาระหว่างกรุงเทพมหานครถึงพระนครศรีอยุธยา 2) ทักษะการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการบริการบนเรือท่องเที่ยวและสถานที่ท่องเที่ยว และ 3) ข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยว เริ่มต้นจากการค้นคว้าทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามนักท่องเที่ยวชาวไทย 325 คน และชาวต่างชาติ 80 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงพรรณนาและสถิติเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติส่วนใหญ่เป็นผู้มีอายุในช่วง 26-35 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีอาชีพลูกจ้างบริษัท/พนักงาน ได้รับข้อมูลการท่องเที่ยวทางเรือจากเพื่อน และนักท่องเที่ยวเหล่านี้มีความต้องการที่จะกลับมาท่องเที่ยวอีกถ้ามีโอกาส ด้านทัศนคติ ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ (มี 4 ระดับ ได้แก่ ดีมาก ดี ปานกลาง และควรปรับปรุง) พบว่ามีระดับการให้คะแนนที่คล้ายกันอยู่ 2 ระดับคือ ดี และปานกลาง นอกจากนี้ยังพบว่าข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวต่างชาติต้องการให้มีมัคคุเทศก์ให้ข้อมูลภายในแหล่งท่องเที่ยว เพิ่มวันในการจัดท่องเที่ยวให้มากขึ้น และไม่ควรเก็บค่าผ่านประตูในแหล่งท่องเที่ยวต่างจากนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านนักท่องเที่ยวชาวไทยต้องการให้มีกิจกรรมบนเรือร่วมกันระหว่างเดินทาง และต้องการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจมากกว่าเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม และความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่เหมือนกันก็คือ ให้มีการจัดเส้นทางท่องเที่ยว (Route trip) ที่แตกต่างไปจากเดิมเพื่อที่จะกลับมาท่องเที่ยวใหม่

บทนำ

ประเทศไทยมีความอุดมไปด้วยทรัพยากรการท่องเที่ยว ที่หลากหลาย ถือได้ว่าเป็นเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สำคัญ การท่องเที่ยวทางน้ำ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมอย่างหนึ่งของประเทศ ทำให้ประเทศไทยเป็นที่รู้จักกันทั่วโลกว่าเป็นประเทศที่มีแม่น้ำลำคลองมากจนได้สมญานามว่าเมืองเวนิสตะวันออก (ส.พลายน้อย, 2539) การท่องเที่ยวทางน้ำประเภทแม่น้ำลำคลองของประเทศไทยเริ่มขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา การท่องเที่ยวทางน้ำแห่งแรกคือตลาดน้ำ ซึ่งแห่งแรกคือตลาดน้ำย่านอำเภอตลิ่งชัน และย่านคลองบางแกว เป็นการแลกเปลี่ยนสินค้าของชาวบ้าน ต่อมาย่านตลาดน้ำดังกล่าวได้มีการพัฒนา สร้างถนนและตลาดสด ตลอดจนอาคารพาณิชย์ขึ้น บรรดาพ่อค้าแม่ค้าเรือเร่ในย่านนี้พากันขึ้นมาขายบนบกแทน ตลาดน้ำจึงหมดความสำคัญไป จนกระทั่งประมาณปี พ.ศ. 2510 นักท่องเที่ยวได้แสวงหาตลาดน้ำแห่งใหม่คือ ตลาดน้ำวัดไทร ซึ่งเป็นตลาดช่วงเช้า ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ในช่วงเวลาเดียวกันการล่องเรือในช่วงบ่ายเพื่อชมสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนสองฝั่งลำน้ำคลองประเวศบุรีรมย์ ซึ่งปัจจุบันไม่มีเส้นทางท่องเที่ยวดังกล่าวแล้ว ต่อมาในปี พ.ศ. 2514 ได้เกิดตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวางของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2533ก) และประมาณปี พ.ศ. 2520 โรงแรมโอเรียนเต็ลได้นำเรือประเภทเรือสำราญแล่นระหว่างท่าเรือโอเรียนเต็ลไปถึงพระราชวังบางปะอิน จนเป็นที่แพร่หลายในปัจจุบัน (Warren, 1989) และมีผู้ประกอบการกิจท่องเที่ยวลักษณะนี้เพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว

ในการสำรวจครั้งนี้ได้ศึกษาการท่องเที่ยวทางน้ำ เส้นทางแม่น้ำเจ้าพระยาระหว่างจังหวัด

กรุงเทพมหานครและจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตั้งแต่พระราชวังบางปะอินลงมาผ่านพื้นที่ท้องที่ของ จังหวัดนนทบุรี และจังหวัดปทุมธานี ถึงแม้ว่า ปัจจุบันเส้นทางท่องเที่ยวดังกล่าวนี้กำลังได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศและชาวไทย เพราะมีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางน้ำที่มีความหลากหลาย เช่น มีทัศนียภาพริมน้ำที่สวยงาม ชมชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนริมน้ำ มีโบราณสถาน โบราณวัตถุและแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัฒนธรรมแต่นำทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพมาใช้ไม่เต็มที่ เนื่องจากขาดการวางแผนพัฒนาที่เหมาะสม ทำให้การท่องเที่ยวมีการเติบโตอย่างรวดเร็วทาง เช่น การขาดแผนพัฒนาที่แหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่มีศักยภาพ ขาดแผนการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิม ขาดมาตรการในการควบคุมและพัฒนาการบริการเรือท่องเที่ยว ร้านค้า ซึ่งได้แก่ ร้านอาหาร และร้านขายของที่ระลึก ดังนั้นเพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องทำการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเพื่อเป็นข้อมูลประกอบในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษาได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยวที่ใช้การท่องเที่ยวทางน้ำเส้นทางแม่น้ำเจ้าพระยาระหว่าง กรุงเทพมหานครถึงพระนครศรีอยุธยา
2. ศึกษาทัศนคติความพึงพอใจ ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการบริการบนเรือค่วนของบริษัทเรือค่วน เจ้าพระยาท่องเที่ยว และสถานที่ท่องเที่ยว
3. ศึกษาข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยว เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุงการบริการได้อย่างเหมาะสม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ประกอบการนำไปใช้ใน

การวางแผนปรับปรุงกิจการและเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวทางน้ำที่เหมาะสมต่อไป

การตรวจเอกสาร

การพัฒนาการท่องเที่ยว คือ การทำนุบำรุง ทรัพยากร และจัดการต้อนรับผู้มาเยือนตามรสนิยม และความต้องการที่แตกต่างกัน โดยได้รับเงินเป็นค่าตอบแทนจากผู้เดินทาง ผู้เดินทางได้รับความรัก ความเข้าใจ ผูกพันกับเพื่อนมนุษย์ และกับสถานที่ไปเที่ยวพักผ่อน (วีรบุรุษ และนิคม, 2541) ชยาภรณ์ (2532) กล่าวว่าพัฒนาการท่องเที่ยว ก็คือการพัฒนาอุปสงค์ และอุปทานของการท่องเที่ยวนั่นเอง

การพัฒนาอุปสงค์ของการท่องเที่ยว

การพัฒนาอุปสงค์ของการท่องเที่ยวคือการชักจูง สร้างความดึงดูด แรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวยังพื้นที่นั้นเพิ่มจำนวนมากขึ้น อาจเป็นในรูปของการสร้างจินตภาพการท่องเที่ยว (Tourist Image) ที่ดีของสถานที่ท่องเที่ยวนั้นๆ ให้ขยายออกไปในวงกว้างมากขึ้น กลุ่มเป้าหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวก็คือนักท่องเที่ยวเอง (ชยาภรณ์, 2532) สำหรับความหมายของคำว่า จินตภาพ นั้น ราชบัณฑิตยสถาน (2542) ให้ความหมายไว้ว่า คือ ภาพที่นึกขึ้นโดยอาศัยประสบการณ์เป็นหลัก ดังนั้น การเพิ่มจินตภาพการท่องเที่ยวที่ดีในแหล่งท่องเที่ยวใดคือการเพิ่มประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ดีในแหล่งท่องเที่ยวนั้นให้นักท่องเที่ยว ส่วนการเพิ่มประสบการณ์การท่องเที่ยวให้แก่ผู้ที่ยังไม่เคยมาท่องเที่ยวในสถานที่จริงนั้น กระทำได้โดยการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ในสื่อต่างๆ หรือการสร้างบรรยากาศการท่องเที่ยวและความประทับใจที่ดี ให้นักท่องเที่ยวเพื่อประโยชน์ในการประชาสัมพันธ์ที่ดี โดยอาศัยการเล่าของนักท่องเที่ยวที่เคยมาเที่ยวแล้ว แก่ผู้อื่นต่อไป

การพัฒนาอุปทานของการท่องเที่ยว

การพัฒนาในส่วนนี้ก็คือการพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว และบริการต่างๆ ให้สามารถรองรับและให้บริการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวได้อย่างเพียงพอโดยพัฒนาปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการท่องเที่ยว ได้แก่ 1) สิ่งดึงดูดใจ ซึ่งหมายถึง สภาพความสวยงามความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว 2) สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการต่างๆ หมายถึง สิ่งบริการพื้นฐานที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยว เช่น ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ รวมทั้งการบริการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเช่น การบริการของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการให้ความสะดวกสบาย ข้อมูลข่าวสาร การต้อนรับแก่นักท่องเที่ยว ตลอดจนเส้นทางท่องเที่ยว การบริการในสถานที่ท่องเที่ยว เช่นการบริการอาหาร เครื่องดื่ม ของที่ระลึก ที่นั่งพักผ่อน ห้องน้ำ ป้ายบอกทาง เป็นต้น 3) สภาพการเข้าถึง หมายถึง สภาพการคมนาคมไปสู่แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ให้มีความสะดวกสบายเหมาะสมต่อการเดินทางท่องเที่ยว เช่น ในการเดินทางท่องเที่ยวทางเรือ สภาพลำน้ำมีอุปสรรคหรือไม่ ท่าเทียบเรือมีความเหมาะสมปลอดภัยหรือไม่ ระยะเวลาในการเดินทางมีความเหมาะสมเพียงใด ถ้าพบว่ามีความไม่สะดวกขึ้นในส่วนใด ก็จะพัฒนาในส่วนนั้นให้สะดวกเหมาะสมขึ้น (ชยาภรณ์, 2532)

จากแนวคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยว จะเห็นว่าในส่วนของการบริการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐบาลและเอกชน ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญที่จะช่วยทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความสะดวกสบาย และประทับใจอรรถาธิบายไม่ตรีที่ดี การไม่เอาเปรียบ ความปลอดภัย การช่วยเหลือ ความเป็นมิตรที่ดี สิ่งเหล่านี้ช่วยสร้างบรรยากาศการท่องเที่ยว สร้างภาพพจน์ที่ดีและทำให้นักท่องเที่ยวอยากบอกเล่าสิ่งดีๆ ที่ตนเองได้ประสบแก่ผู้อื่นต่อไป คำบอกเล่าของนักท่องเที่ยวที่มีความน่าเชื่อถือก็จะทำให้การท่องเที่ยวถูกพัฒนาให้ก้าวหน้าออกไป

ในวงกว้าง โดยไม่ต้องเสียค่าโฆษณาประชาสัมพันธ์ในราคาแพง

ระบบการท่องเที่ยวทางน้ำ

การท่องเที่ยวทางน้ำเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่ใช้เส้นทางน้ำเป็นสื่อกลางการท่องเที่ยว ซึ่งอาจเป็นเพียงเส้นทางคมนาคม หรือเป็นการท่องเที่ยวแบบเพลินทาง คือการจัดให้กิจกรรมการท่องเที่ยวนั้นเป็นความสนุกสนานเพลิดเพลิน และพักผ่อนอยู่ในตัวการเดินทางนั้น (ดูย และ ญิบพันธ์, 2527) ซึ่งเส้นทางท่องเที่ยวทางน้ำ คือ เส้นทางคมนาคมทางน้ำ ได้แก่ แม่น้ำ ลำคลองต่างๆ จากจุดเริ่มต้นไปสู่จุดหมายปลายทาง (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2533ก) หรือแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำ คือ แหล่งท่องเที่ยวประเภทต่างๆ ซึ่งตั้งอยู่ในลำน้ำ หรือบนสองฟากฝั่งของลำน้ำ หรือมองเห็นได้จากเรือ เช่น บ้าน วัด เป็นต้น (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2533ก)

องค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยวทางน้ำ

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2533ก) ได้จำแนกองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยวทางน้ำ รูปแบบการท่องเที่ยวทางน้ำ และระบบการท่องเที่ยวทางน้ำไว้ดังนี้

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวอันประกอบไปด้วยแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง สถานที่หรือบริเวณที่มีเหตุจูงใจให้นักท่องเที่ยวต้องการที่จะเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชม สัมผัส หรือประกอบกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ เช่น การชมโบราณสถาน การสัมผัสชีวิตของชาวบ้านริมน้ำ การซื้อของที่ระลึก ในสถานที่ท่องเที่ยวรวมทั้งผู้ผลิตบริการจัดนำเที่ยวเช่น ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว ผู้ประกอบการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ข้อมูล และข่าวสาร โครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ

2. บรรยากาศ และทัศนียภาพลำน้ำ เนื่องจาก

การท่องเที่ยวทางน้ำได้หมายถึงการเดินทางจากจุดหนึ่งไปอีกจุดหนึ่งเท่านั้น แต่นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัส และรับรู้ความรู้สึกประทับใจจากทัศนียภาพสองฟากฝั่ง อันเป็นการใช้ประโยชน์จากลำน้ำได้ตลอดระยะเวลาการเดินทางทางน้ำ

3. การบริการ คือ ลักษณะของยานพาหนะ การอำนวยความสะดวกบนเรือ การให้ข้อมูลข่าวสาร ที่ถูกต้องโดยมีมีคุณภาพ และการสร้างกิจกรรมเพื่อทดแทนความเบื่อหน่ายเสริมให้นักท่องเที่ยวในระหว่างการเดินทาง

4. นักท่องเที่ยว เป็นส่วนของผู้บริโภคหรือผู้ใช้บริการท่องเที่ยวอันมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ ข้อมูลส่วนบุคคล ความต้องการ ทัศนคติ และความสนใจของนักท่องเที่ยว

รูปแบบการท่องเที่ยวทางน้ำจำแนกออกตามเงื่อนไขต่างๆ มีดังนี้

1. การท่องเที่ยวกำหนดตามคาบเวลาการท่องเที่ยว (ดูย และ ญิบพัน, 2527) ได้แก่ การท่องเที่ยวคาบเวลายาว การท่องเที่ยวคาบเวลาสั้น และการท่องเที่ยวแบบเข้าไปเล่นกลับอย่างที WTO (World Tourism Organization) เรียกว่า Excursion หรือทัศนจร

2. การท่องเที่ยวกำหนดตามลักษณะของการเดินทาง ได้แก่ การเดินทางโดยใช้เรือตลอดสาย การเดินทางโดยใช้เรือเฉพาะช่วง

3. การท่องเที่ยวที่กำหนดตามลักษณะของพาหนะ ได้แก่ การเดินทางโดยเรือหางยาว เรือเร็ว (ด่วน) เรือสำราญ เรือลาก แพลาก ซึ่งลักษณะพาหนะแต่ละอย่างจะสนองวัตถุประสงค์ และให้บรรยากาศที่แตกต่างกัน

กิจกรรมของการท่องเที่ยวทางน้ำบนเส้นทางศึกษา ได้แก่ การสัมผัสหรือได้ชมทัศนียภาพริมแม่น้ำเจ้าพระยาที่มองเห็นได้จากเรือ เช่น สภาพทางธรรมชาติ บ้าน วัด และวิถีชีวิตของชุมชนริมน้ำ แวะชมแหล่งท่องเที่ยวริมน้ำ ได้แก่ วัดเฉลิมพระเกียรติวรวิหาร ตั้งอยู่ในจังหวัดนนทบุรี เพื่อชมสถาปัตยกรรมผสมแบบไทยจีนของพระอุโบสถ ภูมิ

เรือนไทยภาคกลาง และให้อาหารปลาหน้าวัด ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร ตั้งอยู่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อซื้อสินค้าและชมสถานที่ท่องเที่ยวภายใน เช่น สวนนก วังปลา บ้านทรงไทยทั้งสี่ภาค รวมทั้งศิลปวัฒนธรรมของไทย เป็นต้น พระราชวังบางปะอิน ตั้งอยู่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อชมความสวยงามของพระราชวังและศึกษาประวัติของพระราชวัง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2541) ได้ศึกษาทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติต่อการท่องเที่ยวทางเรือตามเส้นทางแม่น้ำโขงในกลุ่มประเทศอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขง พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่ให้ระดับของปัญหาในการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวสูงสุด รองลงมาคือ สภาพของแหล่งท่องเที่ยวสกปรก และร้านอาหารไม่เพียงพอ ตามลำดับ ส่วนนักท่องเที่ยวต่างชาติส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าร้านอาหารที่บริการในแหล่งท่องเที่ยวไม่เพียงพอ รองลงมาคือ แหล่งท่องเที่ยวสกปรกและการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวไม่สะดวก ตามลำดับ

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2533ข) ได้ศึกษาทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติต่อการบริการการท่องเที่ยวเพื่อหาแนวทางพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวประเภทแม่น้ำลำคลองในกรุงเทพมหานคร โดยได้ศึกษาทัศนคติของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติในด้านเส้นทางท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆในเรือ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆในแหล่งท่องเที่ยว ร้านค้าและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีทัศนคติบางด้านที่แตกต่างกัน

จากการศึกษาพบว่า ตัวแปรที่สำคัญ ในด้านเชื้อชาติ คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติเพราะมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจ ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาตัวแปรดังกล่าว

วิธีการวิจัย

การพัฒนาการท่องเที่ยวทางน้ำนั้นจะต้องศึกษาถึงระบบของการท่องเที่ยวทางน้ำ ซึ่งประกอบด้วย 2 องค์ประกอบสำคัญได้แก่ 1) ทรัพยากรการท่องเที่ยว และ 2) นักท่องเที่ยว ในการศึกษานี้ได้ทำการศึกษาเฉพาะนักท่องเที่ยวเป็นหลัก ซึ่งมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องคือ ข้อมูลส่วนบุคคล ทักษะคิของนักท่องเที่ยวต่อการบริการ และข้อเสนอแนะต่างๆ โดยได้ทำการศึกษาตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data collection)

การเก็บข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วยคำถามแบบปลายปิด และคำถามแบบปลายเปิด แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ 1) ข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยว 2) ทักษะคิต่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวประเด็นการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทักษะคิต่อการบริการของเรือควนเจ้าพระยา ธุรกิจจันทน์เที่ยว ทักษะคิต่อข้อมูลการท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในสถานที่ท่องเที่ยว ในภาพรวม และ 3) ข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวต่อการบริการเรือท่องเที่ยวและสถานที่ท่องเที่ยว

ประชากรเป้าหมาย (Population) คือนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการท่องเที่ยวทางเรือโดยเรือท่องเที่ยวของบริษัทเรือควนเจ้าพระยา ซึ่งถือว่าเป็นบริษัทเดินเรือโดยสารและมีเรือบริการจันทน์เที่ยวที่ใหญ่ที่สุดในเส้นทางแม่น้ำเจ้าพระยา การกำหนดเส้นทางและจุดแวะชมของนักท่องเที่ยวโดยทางบริษัทเป็นผู้วางแผน นอกจากนี้ยังมีเรือนำเที่ยวให้เช่า โดยผู้เช่าสามารถเลือกกำหนดเส้นทางได้เอง ซึ่งประชากรเป้าหมายที่ทำการศึกษานี้ใช้บริการเรือท่องเที่ยวในวันอาทิตย์ ช่วงเวลา 08.00 น. – 18.00 น. เส้นทางแม่น้ำเจ้าพระยาตั้งแต่จังหวัดกรุงเทพมหานคร ถึงพระราชวังบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยเดินทางแบบเข้าไปเย็นกลับ จำนวนนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 405 คน เป็นนัก

ท่องเที่ยวชาวไทย 325 คน และชาวต่างชาติ 80 คน ในช่วง วันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2548 ถึงวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2548

การวิเคราะห์ข้อมูล (Data analysis)

นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาวิเคราะห์เชิงพรรณนาและสถิติเชิงพรรณนา

ผลและวิจารณ์

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของนักท่องเที่ยว

ผลการวิเคราะห์จากแบบสอบถาม ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ พบว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 405 คน เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 325 คน เป็นเพศชาย 124 คน (38.15%) เพศหญิง 201 คน (61.85%) นักท่องเที่ยวต่างชาติ 80 คน เพศชาย 53 คน (66.25%) และเพศหญิง 27 คน (33.75%) ช่วงอายุเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติ อยู่ช่วงอายุ 26-35 ปี โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยมีจำนวน 117 คน (36%) และต่างชาติ 33 คน (41.25%) แหล่งภูมิลำเนาของนักท่องเที่ยวชาวไทยอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 291 คน (89.5%) นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ 80 คน มาจากยุโรป 30 คน (38.75%) มาจากอเมริกาเหนือ 24 คน (30%) มาจากทวีปเอเชีย 20 คน (25%) และ มาจากออสเตรเลีย 5 คน (6.25%) สถานภาพของนักท่องเที่ยวคนไทยเป็นกลุ่มคนโสดมากที่สุด 192 คน (59.08%) ส่วนนักท่องเที่ยวต่างชาติส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่แต่งงาน นักท่องเที่ยวชาวไทยโดยมาก มาเที่ยวกับเพื่อน 152 คน (46.77%) ส่วนนักท่องเที่ยวชาตินั้นจะมาเที่ยวกับครอบครัว 30 คน (37.50%)

อาชีพของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ จะมีลักษณะคล้ายกันคือ อาชีพลูกจ้างบริษัท/พนักงาน มีจำนวนสูงสุด คือนักท่องเที่ยวชาวไทย 139 คน (42.77%) ต่างชาติ 19 คน (23.75%) เมื่อเปรียบ

เทียบอาชีพเฉพาะภายในกลุ่มของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ พบว่า มีกลุ่มของคนเกษียณอายุ จำนวนมากเป็นอันดับสองรองจากอาชีพลูกจ้างบริษัท/พนักงาน คือมีผู้เกษียณอายุ 15 คน (18.75%) นับว่าเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทางการตลาดกลุ่มหนึ่ง และเท่ากับกลุ่มอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ และประกอบธุรกิจส่วนตัว (Table 1)

ระดับการศึกษาของนักท่องเที่ยวพบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี โดยนักท่องเที่ยวชาวไทย มีจำนวน 170 คน (52.30%) ชาวต่างชาติ 63 คน (78.75%) เมื่อรวมนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติมีทั้งสิ้น 223 คน (57.53%) เมื่อรวมนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่มียศตั้งแต่ ระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป พบว่า มีจำนวนทั้งสิ้น 287 คน (70.86%) จะเห็นว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความรู้

อยู่ในระดับสูง (Table 2)

ด้านรายได้ของนักท่องเที่ยว พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยมีรายได้ตั้งแต่ 10,000-19,999 / เดือน มีจำนวนสูงสุด คือ 117 คน (36%) เมื่อคิดรวมนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ตั้งแต่ 10,000 บาท/ปีขึ้นไป จะมีจำนวนถึง 252 คน (75.54%) ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ในระดับปานกลางถึงสูง (Table 3) ในส่วนของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ มีรายได้ตั้งแต่ 20,000-29,999 \$US / ปี มีจำนวนสูงสุด คือมีทั้งหมด 29 คน (36.25%) เมื่อคิดรวมนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ตั้งแต่ 20,000 \$US / ปี ขึ้นไป มีทั้งสิ้น 57 คน (71.25%) จะเห็นว่านักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเป็นกลุ่มที่มีรายได้ค่อนข้างสูง (Table 4)

ประเภทของสื่อหรือหน่วยงานที่ให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวได้ดีที่สุดต่อการมาท่องเที่ยวทางน้ำ พบว่าทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติได้รับ

Table 1 Occupation of Thai and foreign tourists.

Occupation	Thai tourists		Foreign tourists	
	Number	Percent	Number	Percent
1. Business Employee	139	42.77	19	23.75
2. Business Owner	63	19.38	15	18.75
3. Government Employee	62	19.08	15	18.75
4. Retired	11	3.38	15	18.75
5. Student	28	8.62	8	10.00
6. Housewife	22	6.22	8	10.00
Total	325	100	80	100

Table 2 Level of education of Thai and foreign tourists.

Level of education	Thai tourists		Foreign tourists	
	Number	Percent	Number	Percent
1. Elementary	15	4.62	-	-
2. Junior high school	15	4.62	1	1.25
3. High school	29	8.92	10	12.25
4. Junior College	47	14.46	1	1.25
5. College/ University	170	52.30	63	78.75
6. Graduate school	49	15.08	5	6.25
Total	325	100	80	100

Table 3 Income of Thai tourists.

Income (Baht/month)	Thai tourists	
	Number	Percent
1. 5,000-9,999	97	29.85
2. 10,000-19,999	117	36.00
3. 20,000-29,999	53	16.31
4. 30,000-39,999	16	4.92
5. 40,000-49,999	12	3.69
6. more than 50,000	30	9.23
Total	325	100

ข้อมูลจากเพื่อนมีจำนวนสูงสุดเหมือนกันคือ ชาวไทย 179 คน (55.08%) ชาวต่างชาติ 36 คน (45.00%) รองลงมาคือจากวารสารการท่องเที่ยว ชาวไทย 140 (34.46%) ชาวต่างชาติ 28 คน (35.00%) แสดงว่าการท่องเที่ยวทางน้ำบนเส้นทางนี้ การให้ความสำคัญต่อการประชาสัมพันธ์ยังไม่ดีเท่าที่ควร ทำให้มีนักท่องเที่ยวจำกัดอยู่ในวงแคบเฉพาะกลุ่ม นักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติบางส่วนที่เคยมาเที่ยวแล้วคิดรวมกันทั้งสิ้น 74 คน (18.27%) จากคำถามถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวต้องการมาเที่ยวอีกหรือไม่พบว่า ส่วนใหญ่แล้วนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติต้องการกลับมาอีกจำนวนรวมกันทั้งสิ้น 258 คน (63.70%) และไม่แน่ใจ 57 คน(14.08%)

ความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยว

จากการวิเคราะห์พบว่า

1. ทักษะคตินักท่องเที่ยวต่อการจัดเส้นทางท่องเที่ยว จะเห็นว่านักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติมีความเห็นที่สอดคล้องกันในการต้องการเส้นทางท่องเที่ยว (Route trip) ที่แตกต่างไปจากเดิมโดยมีจำนวนรวมกันถึง 361 คน (89.14%) เส้นทางท่องเที่ยวแบบใหม่ดังกล่าวนี้หมายถึงการใช้เส้นทางเดินเรือเส้นทางเดิมเพียงแต่เปลี่ยนจุดแวะชมแหล่งท่องเที่ยวริมน้ำใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม ทั้งนี้เนื่องจากบริษัทเรือนำเที่ยวส่วนใหญ่มีการจัดเส้นทางท่องเที่ยวที่เหมือนกัน คือ เดินทางออกจากท่าเรือจากกรุงเทพมหานครแล้วแต่ทำเรือไคจีน

Table 4 Income of foreign tourists.

Income (\$US/year)	Foreign tourists	
	Number	Percent
1. 5,000-9,999	13	16.25
2. 10,000-19,999	10	12.50
3. 20,000-29,999	29	36.25
4. 30,000-39,999	8	10.00
5. 40,000-49,999	5	6.25
6. More than 50,000	15	18.75
Total	80	100

อยู่กับบริษัทนำเที่ยวเป็นผู้กำหนด ไปสิ้นสุดที่พระราชวังบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีจุดแวะชม 3 จุดหลักคือ จุดแรก แวะชมศูนย์ศิลปาชีพบางไทรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากนั้นไปพระราชวังบางปะอิน ในเที่ยวกลับจะแวะชมวัดเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนนทบุรี จากนั้นจึงเดินทางกลับกรุงเทพมหานคร

2. ทักษะคตินักท่องเที่ยวพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวทางน้ำประกอบด้วยบริการของธุรกิจจลน์น้ำเที่ยว บนเรือท่องเที่ยว และการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆในสถานที่ท่องเที่ยว โดยพิจารณาจากระดับคะแนนความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ 4, 3, 2 และ 1 ตามลำดับ ในส่วนคะแนนเฉลี่ยได้จัดระดับคะแนนดังนี้ คือ

ดีมาก	ได้รับคะแนนอยู่ในช่วง 3.51 – 4.00
คะแนน	
ดี	ได้รับคะแนนอยู่ในช่วง 2.51 – 3.50
คะแนน	
ปานกลาง	ได้รับคะแนนอยู่ในช่วง 1.51 – 2.50
คะแนน	
ควรปรับปรุง	ได้รับคะแนนอยู่ในช่วง 1.00 – 1.50
คะแนน	

ผลการศึกษาทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการบริการในเรือท่องเที่ยวพบว่า มีบางส่วนที่ให้คะแนนคล้ายกันอยู่ในเกณฑ์ดีก็คือ 1) ความเห็นต่อสิ่งอำนวยความสะดวก

สะดวกในเรือ (เช่น ที่นั่ง, ห้องน้ำ ฯลฯ) 2) ความปลอดภัยในการท่องเที่ยวของเรือบริการ 3) การได้รับความรู้และความเพลิดเพลินจากการท่องเที่ยว ส่วนที่เหลืออีก 4 ข้อ มีความเห็นที่แตกต่างกันระหว่างนักท่องเที่ยวไทยและต่างชาติ โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยอยู่ที่ระดับปานกลาง ส่วนของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติระดับคะแนนอยู่ในระดับดี ประกอบด้วย 1) ความเหมาะสมของระยะเวลาที่เดินทางท่องเที่ยว 2) ความเหมาะสมของราคาค่าโดยสารเรือ 3) สภาพของท่าเรือ 4) รายการและกิจกรรมที่จัดขึ้นโดยธุรกิจเรือคว่นำเที่ยว (Table 5)

ทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการบริการในแหล่งท่องเที่ยวพบว่า ส่วนที่ให้อะแนนคล้ายกันอยู่ในเกณฑ์ดี ก็คือ 1) ข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับ 2) ป้ายบอกทาง

ภายในสถานที่ท่องเที่ยว สำหรับส่วนที่อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลางที่เหมือนกัน ก็คือ 1) สภาพทั่วไปของร้านอาหารและเครื่องดื่ม และ 2) สภาพห้องน้ำในสถานที่ท่องเที่ยว ส่วนที่เหลืออีก 4 ข้อ ซึ่งมีความเห็นที่ต่างกันระหว่างนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติ ซึ่งระดับคะแนนทั้ง 4 ข้อ ของนักท่องเที่ยวชาวไทยอยู่ที่ระดับปานกลาง ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติระดับคะแนนอยู่ในระดับดี ประกอบไปด้วย 1) สภาพทั่วไปของแหล่งที่ตั้งร้านขายของที่ระลึก 2) ราคาของที่ระลึก 3) ราคาอาหารและเครื่องดื่มในแหล่งท่องเที่ยว และ 4) Street furniture เช่น ที่นั่ง ถังขยะ โคมไฟ ฯลฯ ในสถานที่ท่องเที่ยว (Table 6)

จากความเห็นในด้านทัศนคติที่แตกต่างกันของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติทั้ง 8 ข้อ ในส่วนของทัศนคติต่อการบริการในเรือโดยธุรกิจคว่นำ

Table 5 Average score level of attitudes on boat services among Thai and foreign tourists.

Attitudes on boat services	Thai tourists		Foreign tourists	
	Average score	Level	Average score	Level
1. Facilities provided in the boat: seats, toilets etc.	2.53	Good	2.79	Good
2. Appropriation of trip duration	2.33	Fair	2.64	Good
3. Appropriation of boat fare	2.18	Fair	3.14	Good
4. Security system provided in the boat	2.80	Good	2.63	Good
5. Condition of decks	2.45	Fair	2.65	Good
6. Knowledge and pleasure gained from the trip	2.73	Good	2.83	Good
7. Appropriation of programs and activities organized by travel agency	2.46	Fair	2.69	Good

Table 6 Average score level of attitudes on services at tourist destinations among Thai and foreign tourists.

Attitudes on services at tourist destinations	Thai tourists		Foreign tourists	
	Average score	Level	Average score	Level
1. Condition of souvenir shops or shopping areas	2.21	Fair	2.68	Good
2. Souvenir prices	2.03	Fair	2.56	Good
3. Condition of food stalls /restaurants	2.10	Fair	2.49	Fair
4. Food and drinks prices	2.15	Fair	2.79	Good
5. Available information on tourist destinations	2.57	Good	2.66	Good
6. Directional signs	2.68	Good	2.71	Good
7. Street furniture & facilities : seats, trash bins, street lamps	2.49	Fair	2.54	Good
8. Condition of toilets	2.47	Fair	2.50	Fair

เที่ยวเรือคว่นเจ้าพระยา 4 ขื่อ และการบริการภายในแหล่งท่องเที่ยว 4 ขื่อ ตามลำดับสามารถอธิบายได้ดังนี้คือ

1) ความเหมาะสมของระยะเวลาเดินทางท่องเที่ยว จะเห็นว่านักท่องเที่ยวชาวไทยให้คะแนนอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่นักท่องเที่ยวต่างชาติให้คะแนนอยู่ในระดับดี เป็นเพราะว่าในการเดินทางท่องเที่ยวทางน้ำนั้นต้องใช้ระยะเวลาในการเดินทางมากกว่าปกติเมื่อเปรียบเทียบกับการเดินทางด้วยรถยนต์ เนื่องจากนักท่องเที่ยวชาวไทยมีความต้องการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจภายในแหล่งท่องเที่ยวเมื่อต้องใช้เวลาเดินทางที่ยาวนานจึงทำให้เกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย ในขณะที่นักท่องเที่ยวต่างชาติมีความสนใจที่จะศึกษาศิลปวัฒนธรรมที่แปลกใหม่สามารถใช้เวลาในขณะที่เดินทางชมศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชนสองฝั่งแม่น้ำ ซึ่งมีความน่าสนใจ จึงทำให้มีระดับคะแนนที่ต่างกัน

2) สภาพท่าเรือที่มีอยู่เนื่องจากท่าเรือที่เรือท่องเที่ยวสามารถจอดเทียบท่าได้นั้นจะต้องมีมาตรฐานในด้านความปลอดภัยและจะต้องได้รับอนุญาตจากกรมเจ้าท่าเท่านั้น แต่อาจมีความแตกต่างกันในเรื่องขนาดและความสวยงามบ้างจึงทำให้มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

3) ความเหมาะสมของ 1) ราคาค่าโดยสารเรือ 2) ราคาของที่ระลึก 3) ราคาอาหารและเครื่องดื่ม และ 4) สภาพทั่วไปของแหล่งที่ตั้งร้านขายของที่ระลึก จากความเห็นที่แตกต่างกันทั้ง 4 ขื่อ สามารถอธิบายพร้อมกันได้ดังนี้ คือ เนื่องจากพื้นฐานรายได้ของนักท่องเที่ยวชาวไทยมีรายได้ต่ำกว่านักท่องเที่ยวต่างชาติจึงทำให้เกิดความเห็นที่แตกต่างกัน จะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวต่างชาติให้ความเห็นต่อราคาค่าบริการต่างๆอยู่ในระดับดี รวมทั้งสภาพทั่วไปของแหล่งที่ตั้งร้านขายของที่ระลึกซึ่งแสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวมีความสนใจสิ่งที่แปลกใหม่และต้องการที่จะซื้อสินค้าเพื่อเป็นของที่ระลึก ในขณะที่นักท่องเที่ยวชาวไทยไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควร ประกอบ

กับสินค้าดังกล่าวยังมีราคาแพงเมื่อเทียบกับรายได้ของนักท่องเที่ยวชาวไทย

4) รายการและกิจกรรมที่จัดขึ้นโดยธุรกิจเรือคว่นจัดนำเที่ยว จากข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวจะเห็นว่านักท่องเที่ยวชาวไทยต้องการให้มีกิจกรรมร่วมกันบนเรือให้มากขึ้นในขณะที่เดินทาง แต่นักท่องเที่ยวต่างชาติสนใจที่จะนั่งชมศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต ชุมชนริมแม่น้ำมากกว่า จึงทำให้มีทัศนคติที่แตกต่างกัน

5) ทัศนคติต่อ สิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะ (Street furniture) เช่นที่นั่ง ถังขยะ โคมไฟ ฯลฯ เห็นว่าถึงแม้ว่าระดับการประเมินทัศนคติแตกต่างกัน แต่นักท่องเที่ยวชาวไทยอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่ นักท่องเที่ยวต่างชาติ อยู่ในระดับดี แต่เมื่อพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยแล้วไม่แตกต่างกันมากนัก

ข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 169 คน (52%) และชาวต่างชาติ 52 คน (65%) ได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ โดยจัดลำดับความสำคัญจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่ให้ความเห็นเหมือนกันหรือคล้ายกันพบว่า

ข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวชาวไทย

1) จัดเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เช่นต้องการให้แวะชมศูนย์ศิลปาชีพบางไทรเท่านั้นเพื่อซื้อสินค้าของที่ระลึก และพักผ่อนหย่อนใจมากกว่าแวะชมแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม

2) ต้องการให้มีกิจกรรมบนเรือร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวในขณะที่เดินทาง

3) ข้อเสนอแนะด้านการบริการ ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกบนเรือ เช่น ที่นั่งนั่งไม่สบาย ห้องน้ำไม่สะอาด เป็นต้น

ข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวต่างชาติ

1) เนื่องจากอุปสรรคด้านการสื่อสารระหว่างผู้ให้บริการและนักท่องเที่ยวต่างชาติ นักท่องเที่ยวต่างชาติต้องการให้มีเอกสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว

ป้ายหรือแผนที่บอกเส้นทางที่เป็นภาษาอังกฤษและต้องการให้มีบุคลากรให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งมากขึ้น

2) ต้องการให้เพิ่มช่วงเวลาสำหรับแวะชมแหล่งท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรมให้มากขึ้น เช่น ต้องการใช้เวลาเที่ยวชมพระราชวังบางปะอินให้มากขึ้นกว่าช่วงเวลาเที่ยวชมศูนย์ศิลปาชีพบางไทร

3) ต้องการขยายการจัดกิจกรรมดังกล่าวในวันอื่นๆนอกจากเดิมที่จัดเฉพาะวันอาทิตย์ เพราะนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติไม่มีข้อจำกัดในเรื่องวันท่องเที่ยว แต่ในการจัดนำเที่ยวของบริษัทท่องเที่ยวเรือค่วนเจ้าพระยาจัดช่วงเวลาให้มีความสอดคล้องกับนักท่องเที่ยวชาวไทยด้วย ซึ่งมีข้อจำกัดเรื่องเวลา โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยสามารถเดินทางท่องเที่ยวได้เฉพาะวันหยุดงานเท่านั้น

4) ต้องการให้เก็บค่าผ่านประตูเข้าชมสถานที่ต่างๆ ในอัตราที่เท่ากับคนไทย เช่น อัตราค่าเข้าชมพระราชวังบางปะอินของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติสูงกว่าทำให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเกิดความรู้สึกที่ไม่ประทับใจ

5) ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์ถึงวิธีการช่วยเหลือตนเองต่อนักท่องเที่ยวขณะเกิดอุบัติเหตุเป็นต้น

สรุป

ผลการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีอายุในช่วง 26-35 ปีมีการศึกษาระดับปริญญาตรีและมีอาชีพลูกจ้างบริษัท/พนักงาน นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลการท่องเที่ยวทางเรือจากเพื่อน มีความต้องการกลับมาเที่ยวอีก และต้องการให้มีการจัดเส้นทางท่องเที่ยวที่แตกต่างกันไปจากเดิม

ด้านทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวทางน้ำต่อการบริการบนเรือท่องเที่ยวและภายในแหล่งท่องเที่ยวพบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยและต่าง

ชาติให้คะแนนคล้ายกันอยู่ในระดับดี 4 ข้อ ระดับปานกลาง 2 ข้อ และให้คะแนนแตกต่างกัน 8 ข้อ โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยให้คะแนนอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 8 ข้อ ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติให้คะแนนอยู่ในระดับดีทั้ง 8 ข้อ

นอกจากนี้ยังพบว่า ข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่ต้องการให้มีบุคลากรให้ข้อมูลภายในแหล่งท่องเที่ยว เพิ่มวันในการจัดการท่องเที่ยวให้มากขึ้นและไม่ควรเก็บค่าผ่านประตูในแหล่งท่องเที่ยวต่างจากนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านนักท่องเที่ยวชาวไทยต้องการให้มีกิจกรรมบนเรือร่วมกันระหว่างเดินทาง และต้องการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจมากกว่าต้องการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวทางเรือโดยเรือค่วนท่องเที่ยวบนเส้นทางศึกษามีดังต่อไปนี้

1. แนวทางการพัฒนาด้านการบริการขององค์กรธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้องต่อการท่องเที่ยวทางน้ำ

1.1 การพัฒนาการบริการและจัดการในส่วน of ธุรกิจจลนำเที่ยว ผู้ประกอบการควรปรับปรุงในเรื่องคุณภาพของการให้บริการเพื่อเพิ่มจุดแข็งให้ธุรกิจการท่องเที่ยว ได้แก่

1.1.1 การปรับปรุงที่นั่งให้นั่งสบายมากขึ้น เนื่องจากการท่องเที่ยวทางน้ำต้องใช้เวลา นั่งอยู่ในเรือค่อนข้างนาน

1.1.2 การปรับปรุงห้องน้ำในเรือให้มีความสะอาด ควรมีพนักงานดูแลทำความสะอาดตลอดเวลาเนื่องจากมีนักท่องเที่ยวใช้บริการจำนวนมากแต่ห้องน้ำมีน้อย

1.1.3 การปรับปรุงเรื่องการรักษาความปลอดภัย ควรมีจำนวนอุปกรณ์ช่วยชีวิตเพียงพอ มีการบอกตำแหน่ง และมีการสาธิตการใช้อุปกรณ์การช่วยชีวิตในขณะเกิดอุบัติเหตุอย่างถูกวิธี รวมถึงควรจัดเตรียม

อุปกรณ์ปฐมพยาบาลเบื้องต้นไว้ให้พร้อมเป็นต้น

1.1.4 การให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวควรจัดมัลติมีเดียที่มีความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่แวะชมได้เป็นอย่างดี หรือมีเอกสารข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวจะแจกจ่ายแก่นักท่องเที่ยวที่สนใจอย่างเพียงพอ

1.1.5 ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวควรมีการปรับแผนการตลาดให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เช่นควรมีเส้นทางการท่องเที่ยวที่แตกต่างไปจากเดิมเพื่อสนองตอบความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อให้ นักท่องเที่ยวมีทางเลือกมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

เพื่อประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งได้แก่

1) ควรทำการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆบนเส้นทางแม่น้ำเจ้าพระยาระหว่างกรุงเทพมหานครถึงพระนครศรีอยุธยาและวิเคราะห์ศักยภาพในการนำมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวแหล่งใหม่ เพื่อเป็นทางเลือกแก่นักท่องเที่ยว และธุรกิจจัดนำเที่ยว รวมทั้งยังเป็นการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆเหล่านี้

2) ควรศึกษาแนวทางเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวทางเรืออย่างยั่งยืน โดยศึกษาถึงบทบาทขององค์กรของรัฐ เอกชน และชุมชนท้องถิ่น ในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางเรือร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อหาแนวทางในการบริหารจัดการและร่วมกันวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติจริงในพื้นที่ศึกษาในแนวทางพัฒนาแบบยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์. 2532. *ปกิณกะบทความทางวิชาการด้านการท่องเที่ยว*. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ศุ่ย ชุมสาย และ ญิบพัน พรหมโยธี. 2527. *ปฐมแห่งวิชาการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2542. *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น, กรุงเทพฯ.

วีรบุษ ไม้ไทย และ นิคม มุสิกคามะ. 2541. *การศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการเพิ่มประสิทธิภาพของสถาบันส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของกรมศิลปากรและการท่องเที่ยวกับการพัฒนาทางวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการกรมศิลปากร.

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2533ก. *การศึกษาแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวทางน้ำประเภทแม่น้ำ ลำคลอง: การศึกษาเฉพาะด้าน*.

_____. 2533ข. *การศึกษาแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวทางน้ำประเภทแม่น้ำ ลำคลอง: แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวทางน้ำ*.

_____. 2541. *โครงการศึกษาเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวทางเรือตามเส้นทางแม่น้ำโขงในกลุ่มประเทศอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขง*. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ.

ศ. พลายน้อย. 2539. *ชีวิตตามคลอง*. กรุงเทพฯ: ดันฮ็อกรัมมี่ จำกัด.

Warren, W. 1989. *Bangkok's Waterways: An Explorer's Handbook*. Bangkok: Asia Book Ltd.